

İlkokul 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Metinlerinin İçeriğinin Değerler Açısından İncelenmesi *

Mayide TATLISU¹ , Bilal YORULMAZ²

¹(Sorumlu yazar) Öğretmen, MEB, mayidetatlisuu@gmail.com, ORCID ID: 0009-0000-0921-0862.

²Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, bilal.yorulmaz@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3456-0797.

Makale Bilgisi	ÖZET
Geliş Tarihi: 13.02.2024	Bu araştırmanın amacı ilkokul 3. Sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin içerdiği değerleri ve olumsuz unsurları, öğrencilerin değerleri ve olumsuz unsurları anlama düzeylerini ve metinlerin Türkçe öğretim programındaki tema ve konu örneklerinde yer alan değerleri içerip içermediğini incelemektir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden temel nitel araştırma deseninde yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 20 öğrenci, çalışma materyalini ise Sonuç Yayınlarına ait ilkokul 3. Sınıf Türkçe ders kitabı oluşturmaktadır. Veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi ve görüşme yöntemi; veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen değer inceleme formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuş, değerler ve olumsuz unsurlar ortaya çıkarılmıştır. Araştırma sonucunda Türkçe ders kitabı metinlerinde en fazla sevgi, saygı; en az alçak gönüllük, sadakat değerlerinin yer aldığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlarla birlikte saygısızlık, kötülük, öfke gibi olumsuz unsurların da metinlerde yer aldığı ortaya çıkmıştır. Bunlara ek olarak bazı temalarda önerilen değerlerin metinlerde yer almadığı da görülmüştür. Öğrenciler ise okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerleri doğrudan isimlendirmeseler de değerlerin varlığını fark etmişler ve kendilerine özgü ifadelerle tasvir etmişlerdir.
Kabul Tarihi: 29.03.2024	
© UEAD 2024 Tüm hakları saklıdır.	Anahtar Sözcükler: Değerler, Türkçe ders kitabı, okuma metni, dinleme metni.

Examination of 3rd Grade Turkish Course Book's Texts' Contexts in Primary School in Terms of the Values

Article Information	ABSTRACT
Received: 13 February 2024	The aim of the study is to examine values and negative elements in the texts of grade 3 Turkish course book of elementary school, students' level of understanding about values and negative elements and whether the texts include the values given in the theme and subject examples of Turkish Teaching Program. The study was conducted by using basic qualitative research design, which is one of the qualitative research methods. The research study group consisted of 20 students, the study material is the 3rd grade Turkish textbook published by Sonuç Yayınları. Document examination and interview were used as data collection method; value analysis form and semi-structured interview form developed by the researchers were used as data collection tools. The data obtained was subjected to content analysis, values and negative elements were revealed. As a result of the research, it has been determined that values of love, respect are the highest in the texts of grade 3 Turkish textbook; humility, loyalty values are the least. Along with these results, it has been revealed that negative elements such as disrespect, badness, anger are included in the texts, too. In addition, it was seen that the topics suggested in some themes were not included in the texts, too. Although students didn't directly name the values in the reading and listening texts, they had noticed the existence of values and had described the values with their own expressions.
Accepted: 29 March 2024	
© UEAD 2024 All rights reserved.	Keywords: Values, Turkish textbook, reading text, listening text.

DOI: 10.32960/uead.1436708

Makale Türü (Article Type): Araştırma Makalesi

Kaynakça Gösterimi: Tatlısu, M., & Yorulmaz, B. (2024). İlkokul 3. sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinin içeriğinin değerler açısından incelenmesi. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi (UEAD)*, 8(1), 54-81.

Citation Information: Tatlısu, M., & Yorulmaz, B. (2024). Examination of 3rd grade Turkish course book's texts' contexts in primary school in terms of the values. *National Journal of Education Academy*, 8(1), 54-81.

* Bu araştırma, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Araştırma ve Yayın Etik Kurulunun 16/01/2024 tarihli 711551 sayılı kararı ile alınan izinle yürütülmüştür.

1. GİRİŞ

İnsan sosyal bir varlıktır. Diğer bireylerle iletişim kurmak; bir arada mutlu, huzurlu yaşamak için birbirlerine ihtiyaç duyarlar. Bu noktada değerler ön plana çıkmaktadır. Çünkü değerler toplumda düzenin sağlanmasında, iletişimin düzenlenmesinde; toplumdaki üyelerin olumlu niteliklere sahip olmasında önemli bir yere sahiptir. Her toplumun geçmişten gelen ve gelecek kuşaklara aktarmak istediği değerleri vardır. Bunun gerçekleşebilmesi için de toplumlar değerlerini benimsemeli ve korumalıdır.

İyi bir ailenin temelinde ahlaki, vicdani, toplumsal vb. değerlere sahip insanlar vardır ve bu insanlardan oluşan aileler de değerlerini koruyan bir toplumun oluşmasının temelidir (Topbaş, 2019). Toplumun oluşturan unsurlar düşünüldüğünde değerler eğitiminin toplumsal uzlaşma için önemli olduğu görülmektedir (Erdönmez, 2019). Toplum tarafından benimsenen değerlerin iletilmesinde ise eğitimin rolü çok önemlidir (Kaşkaya & Duran, 2019).

Eğitim sistemi; değerleri eğitim programları aracılığıyla kazandırır (Eken & Öksüz, 2019). Okullar öğrencilerin belirli bir program ile belirli bir eğitim sunması bakımından değerlidir (Kan, 2010). İyi yurttaşlar yetiştirmek ve bu sayede toplumun sürekliliğini sağlamak için bireylere değerleri kazandırmada en etkili kurum okullardır (Doğan & Gülüşen, 2011). Değerlerin bireylere kazandırılmasında eğitimin etkili olduğu düşünülmektedir. Okullarda çeşitli dersler aracılığıyla değerler aktarılabilir.

Ağca ve Meydan (2022), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programlarında değerler eğitiminin hem doğrudan hem de dolaylı olarak verildiğini, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ders kitaplarının kök değerleri sıkça yansıttığını; Güzel Candan ve Ergen (2014), Hayat Bilgisi dersi ile değerler eğitimi ilkökul öğrencilerine tanıtıldığından bu dersin önemli olduğunu; Kan (2010), tarihi içeren bir ders olması, farklı kültür ve yaşamları anlatması bakımından Sosyal Bilgiler dersinin önemli olduğunu ve esasında dersin değerler eğitimi dersi olduğunu belirtmişlerdir.

Akyol (2010), ise değerlerin gelecek nesillere dil ile aktarıldığından Türkçe dersinin daha önemli olduğunu ifade etmiştir. Türkçe dersi kişilere nitelikli bir okuma, yazma, konuşma, dinleme becerisi kazandırmayı; değerlerini araştıran, benimseyen ve değerlere göre davranış sergileyen bireyler yetiştirmeyi hedefler (Alıcı, 2019). Türkçe ders kitabındaki metinler değerlerin aktarılmasında önemli bir rol oynar çünkü milli ve evrensel değerler metinler aracılığıyla tanınır ve geleceğe aktarılır (Susar Kırmızı, 2014). Metinlerde verilmek istenen mesajı çocuklar benimser ve iyi ile kötü ayırımını yaparak ahlaki değer kazanır (Topbaş, 2019). Görüldüğü üzere Türkçe dersi değerlerin aktarılmasında oldukça önemli bir yere sahiptir.

Alanyazın incelendiğinde okuma kitaplarında yer alan değerler ile ilgili çeşitli araştırmalar (Abdullatif, 2022; Bilgin, 2023; Deveci, 2021; Gökdaş, 2023; Korkmaz Karataş & Yorulmaz, 2021; Kumbasar, 2011; Sönmez & Yorulmaz, 2022; Şimşek, 2015; Topçam & Yorulmaz, 2023; Yaşar, 2023) yapıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra dergilerde yer alan değerlerle ilgili araştırmalar da (Akpınar, 2015; Çelik, 2023; İdi Tulumcu, 2015; İstek, 2019; Korkusuz, 2020; Tekinşen, 2019) mevcuttur.

Bunlara ek olarak ders kitaplarında değerleri inceleyen çeşitli araştırmalar görülmektedir. Bu bağlamda ortaokul Türkçe ders kitaplarında (Alan, 2012; Aral, 2008; AYTEKİN, 2015; Beşer Yıldırım, 2022; Derse, 2019; Işık, 2019; Karagöz, 2009; Şen, 2008; Taçyıldız, 2022; Topbaş, 2019; Yaman vd., 2009; Yaman Atalay, 2013) ve ilkökul Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ders kitaplarında (Çiçekli Koç vd., 2020; Erbaş, 2021; Erbaş & Başkurt, 2021; Gözel, 2021; Güzel Candan & Ergen, 2014; Hatay Uçar & Çetinkaya

2021; Kılıç, 2012; Öztürk & Özkan, 2018; Özel, 2022; Şara vd., 2017; Taş, 2022; Türkmenoğlu vd., 2021) yer alan değerlere ilişkin çalışmalar bulunmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Ders kitaplarındaki metinlerde hangi değerlere ve olumsuz unsurlara yer verildiğini tespit etmek kadar öğrencilerin iletilen değerlerin ve olumsuz unsurların farkında olup olmadıklarını belirlemek önemli bir araştırma konusudur. İlkokul Türkçe ders kitaplarında değerleri inceleyen çeşitli araştırmalar yapılmıştır (Akdağ & Bozgün, 2022; Alıcı, 2019; Çağınlar & Aslan 2023; Çopur & Üredi, 2020; Dökme, 2019; Erdönmez, 2019; Kaşkaya & Duran, 2017; Soylu, 2019; Susar Kırmızı, 2014; Şahin, 2015; Türkmenoğlu vd., 2021; Yılar, 2016). Bu araştırmalara ek olarak Özel (2015) ise öğrencilerin Türkçe ders kitabı metinlerindeki değerlerle ilgili algılarını araştırmıştır. Bu araştırmada ise Türkçe ders kitabındaki metinlerin içerdiği değerler ve olumsuz unsurlar tespit edilmiştir. Bunun yanında öğrencilerle görüşme yapılarak öğrencilerin değerlerin farkında olup olmadıkları ve MEB Türkçe Öğretim Programında önerilen tema ve konulara metinlerde ne kadar yer verildiği araştırılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ilkokul 3. Sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinleri içerdiği değerler açısından incelemek ve 3. Sınıf öğrencilerinin değerlerin farkında olup olmadıklarını belirlemektir.

1.3. Araştırma Problemi

Bu araştırmanın temel problem cümlesi ‘İlkokul 3. Sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinde hangi değerler ve olumsuz unsurlar yer almaktadır?’ şeklinde oluşturulmuştur.

1.3.1. Araştırmanın alt problemleri

Temel probleme çözüm bulmak için aşağıda yer alan alt problemlere cevap aranmaktadır:

- 1) Türkçe ders kitabı metinlerinde hangi değerler yer almaktadır?
- 2) Türkçe ders kitabı metinlerinde hangi olumsuz unsurlar yer almaktadır?
- 3) Türkçe ders kitabı metinlerinde Türkçe dersi öğretim programında yer alan temalar ve konu önerilerindeki değerler yer almakta mıdır?
- 4) İlkokul 3. Sınıf öğrencileri metinlerde yer alan değerleri fark edebilmekte midir?
- 5) İlkokul 3. Sınıf öğrencileri metinlerde yer alan olumsuz unsurları fark edebilmekte midir?

2. YÖNTEM

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden temel nitel araştırma deseni kullanılarak tasarlanmıştır. Nitel araştırma görüşme, gözlem, doküman analizi gibi yöntemleri kullanarak olayların ve alguların doğal ortamlarında gerçekçi ve bütüncül şekilde sunulmasında nitel sürecin uygulandığı araştırmadır (Yıldırım, 1999).

2.1. Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2023 – 2024 eğitim öğretim yılı İstanbul ili, Esenler ilçesinde resmi bir ilkokulda 3. Sınıfta öğrenim görmekte olan 20 öğrenci; çalışma materyalini ise ilkokul 3. Sınıf Türkçe

dersinde okutulan Sonuç Yayınlarına ait ders kitabı (Şahbaz Dağlıoğlu, 2023) oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında Türkçe ders kitabındaki 40 metin içerdiği değerler açısından incelenmiştir.

Tablo 1. Cinsiyetlere Göre Öğrenci Dağılımları

Katılımcılar*	Cinsiyet
Ö1	Kız
Ö2	Kız
Ö3	Erkek
Ö4	Kız
Ö5	Erkek
Ö6	Erkek
Ö7	Erkek
Ö8	Kız
Ö9	Kız
Ö10	Erkek
Ö11	Erkek
Ö12	Erkek
Ö13	Erkek
Ö14	Erkek
Ö15	Erkek
Ö16	Erkek
Ö17	Kız
Ö18	Erkek
Ö19	Kız
Ö20	Erkek

*Katılımcıların gizliliğini sağlamak için kodlar kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan 20 öğrenciden 7'si kız, 13'ü erkektir. Araştırmaya katılan öğrencilerin isimlerinin gizli tutulması amacıyla kodlar kullanılmıştır. Bu sebeple araştırmada öğrenci adlarının karşılığı kod (Ö1, Ö2, Ö3 ...) olarak belirtilmiştir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen değer inceleme formu ve görüşme formu kullanılmıştır. Öncelikle Milli Eğitim Bakanlığı'nın belirlediği kök değerler değer inceleme formuna alınmıştır. Kök değerler 'Adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik' olmak üzere 10 değeri barındırmaktadır (MEB, 2019, s. 4). Daha sonra Sonuç Yayınlarına ait ilkökul 3. Sınıf Türkçe ders kitabındaki tema isimleri Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda bulunmuştur. Tema isimlerine önerilen konulara göre 'Alçak gönüllülük, azim, cömertlik, dayanışma, merhamet, paylaşma, vefa, cesaret, fedakârlık, temizlik, özgürlük, iş birliği, üretkenlik, çalışkanlık, sadakat' değerleri değer inceleme formuna eklenmiştir (MEB, 2019, s. 15 - 16). Eklenen bu yeni değerler ile birlikte değer inceleme formu toplamda 25 değerden oluşmaktadır. Diğer kullanılan veri toplama aracı ise araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formudur. Görüşme formu araştırmanın problemi ile ilgili bütün soruların dâhil edilmesini sağlamak için geliştirilen bir metottur (Yıldırım & Şimşek, 2021). Araştırmacı öğrencilerin değerleri fark edip edemediklerini belirlemek için açık uçlu soru havuzu hazırlamıştır. Hazırlanan soru havuzundan araştırmanın amacı ve öğrencilerin gelişim özellikleri dikkate alınarak sorular seçilmiştir. Ardından sorularla ilgili uzman görüşü alınmış ve uzman görüşü doğrultusunda sorular yeniden düzenlenmiştir. Bu işlemlerin sonunda oluşturulan görüşme formunda 5 adet yarı yapılandırılmış soru bulunmaktadır.

2.3. Veri Toplama Süreci

Veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi ve görüşme yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi araştırılması amaçlanan olgu veya olaylarla ilgili bilgi veren yazılı materyallerin analizidir (Yıldırım & Şimşek, 2021). Bu araştırmanın dokümanı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 2019 – 2020 öğretim yılından itibaren beş yıl süreyle ders kitabı olarak kabul ettiği Sonuç Yayınlarına ait ilkököl 3. Sınıf Türkçe ders kitabıdır. Ders kitabında yer alan metinler içerdikleri değerler ve olumsuz unsurlar açısından doküman inceleme yöntemi ile incelenmiştir. Görüşme yöntemi bireylerden belirli bir konu ile ilgili duygu ve düşünceleri hakkında bilgi toplama şeklinde tanımlanabilir (Sönmez & Alacapınar, 2021). Bu çalışmada da öncelikle veli onam formu araştırmacı tarafından hazırlanarak gönüllülük esasına dayalı olarak öğrencinin araştırmaya katılması için veliden izin istenmiştir. Öncelikle velisinin izni olan ve araştırmaya katılmaya istekli öğrencilerin metni okuması sağlanmıştır. Ardından araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu öğrencilere yüz yüze uygulanmış ve öğrencilerin verdikleri cevaplar kaydedilmiştir. İlk temadan başlayarak sırayla haftada 2 metin öğrencilere sunulmuştur. Metinlerin okunması ve öğrencilerin cevaplarının kaydedilmesi tamamlandıktan sonra verilerin analizine geçilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

İçerik analizinde metnin içeriğinin irdelenmesi söz konusudur (Sönmez & Alacapınar, 2021). Türkçe ders kitabı metinleri içerik analizine tabi tutularak değerler ve olumsuz unsurlar belirlenmiştir. Bu bağlamda metinlerde yer alan cümlelerin tamamı okunmuştur. Cümlede değer inceleme formunda yer alan bir değer ifade edilmişse ilgili değer, uzman gözetiminde inceleme formuna işaretlenmiştir. Böylece metinlerde iletilen ve değer inceleme formunda olan bütün değerler ortaya çıkarılmıştır. Sonra bir temadaki bütün metinlerden yola çıkarak ilgili temada yer alan değerler ve bu değerlerin sayısı tablo haline getirilmiştir. Bu basamağın da tamamlanmasıyla Türkçe ders kitabı metinlerinde iletilen değerlere ulaşılmıştır. Her bir değer için örnek ifadeler eklenmiş ve örnek ifadelerin sonunda parantez içinde ilgili değer geçtiği sayfa numarası verilmiştir. Daha sonra metinlerin yer aldığı temalar Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda bulunmuş ve bu temalara önerilen konulara göre değerlerin yer alıp almadığı belirlenmiştir.

Görüşme formuna verilen yanıtlar da içerik analizi yöntemine göre analiz edilmiştir. İçerik analizi belli kurallara göre oluşturulan kodlamalarla metindeki bazı kelimelerin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği tekniktir (Büyüköztürk vd., 2022). Öğrenciler görüşme sırasına göre Ö1, Ö2, Ö3 ... şeklinde kodlanmıştır. Öğrencilerin verdikleri yanıtlar okunmuştur. Öğrenci yanıtlarında değer belirtilmişse uzman gözetiminde bu değerler ve değerlerin sayısı tablo halinde sunulmuştur. Tabloların altına öğrencilerin metinlerde buldukları değerler doğrudan alıntı yapılarak verilmiştir.

2.5. Geçerlik – Güvenirlik

Araştırmanın geçerliğini sağlamak için Türkçe ders kitabı metinleri incelenirken farklı zamanlarda başa dönülerek araştırma süreci yürütülmüştür. Kitaplardaki metinler doğrudan incelenmiş ve her bir metin 4 defa okunduktan sonra içerdiği değerler analiz edilmiştir. Metinlerden doğrudan alıntılar yapılarak veriler ayrıntılı şekilde sunulmuştur. Alıntılarının sonuna değer yer aldığı metin ve sayfa numarası verilmiştir. Öğrencilerin verdikleri yanıtlar araştırmacı ve uzman tarafından incelenerek analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular yorumlanmadan sunulmuş ve araştırma problemlerine, alanyazına uygunluk açısından incelenmiştir. Araştırmacı gerçeğe en yakın sonuçlara ulaşabilmek için durumu olduğu gibi yansıtmaya özen göstermiştir. Araştırma boyunca yapılan çalışmaların nasıl gerçekleştirildiği, uygulama süreci, veri toplama ve verilerin analizi detaylı açıklanmıştır. Araştırmanın bütün aşamaları değerler eğitimi alanında uzman bir akademisyenin denetimi altında gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için Türkçe ders kitabında yer alan metinler 2 sınıf öğretmeni ve 1 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Metinler değerleri inceleyen sınıf öğretmenlerine farklı zamanlarda verilmiş ve farklı fikirlerin etkisinde olmalarının önüne geçilmiştir. Ortak karara varılarak değerler ve olumsuz unsurlar belirlenmiştir. Öğrencilerin yanıtları yorumlanmadan sunulmuştur. Hem doküman incelemesi hem de görüşme formundaki bulgular uzman gözetiminde analiz edilmiştir. Araştırmadaki süreçler detaylıca açıklanmıştır. Araştırmanın bulguları diğer araştırmacıların incelemesine olanak sağlayacak şekilde korunmaktadır.

3. BULGULAR

İlkokul 3. Sınıf Türkçe dersinde okutulan Sonuç Yayınlarına ait ders kitabında toplam 8 tema bulunmaktadır. Bu temalar sırasıyla ‘Erdemler’ ‘Çocuk Dünyası’ ‘Milli Kültürümüz’ ‘Vatandaşlık’ ‘Sağlık ve Spor’ ‘Doğa ve Evren’ ‘Milli Mücadele ve Atatürk’ ve ‘Bilim ve Teknoloji’dir (Şahbaz Dağlıoğlu, 2023, s. 6-7).

Tablo 2. Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Temalar ve Değerler

Değerler	1. Tema Erdemler	2. Tema Çocuk Dünyası	3. Tema Milli Kültürümüz	4. Tema Vatandaşlık	5. Tema Sağlık ve Spor	6. Tema Doğa ve Evren	7. Tema Milli Mücadele ve Atatürk	8. Tema Bilim ve Teknoloji	Toplam
Sevgi	15	4	2	10	2	8	8	2	51
Saygı	11	2	2	6	1	3	7	5	37
Sorumluluk		3		13	3	2	1		22
Azim	1		2	5	3	6	4	1	22
İşbirliği		6	1	4	2	4	3	2	22
Vatanseverlik			9				12		21
Çalışkanlık	1	1		5		2	3	6	18
Merhamet	1		1	5		2	6	1	16
Özdenetim				1		5	2	2	10
Üretkenlik	1	5		1				3	10
Sabır	1	1	1	3	2	1	1		10
Yardıms severlik	2		1	3		2	1		9
Dostluk	2	6		1					9
Temizlik		1	1	1	3	1		1	8
Cesaret					2		4		6
Dayanışma	1		1	1			3		6
Vefa						3	2		5
Paylaşma	1	1				2		1	5
Adalet		2		1		1	1		5
Özgürlük							4	1	5
Dürüstlük					2		1	1	4
Fedakârlık					1	1	1		3

Cömertlik	1				1	1		3	
Sadakat						1		1	
Alçak gönüllülük	1							1	
Toplam	39	32	21	60	21	44	66	26	309

Tablo 2’de Türkçe ders kitabındaki yer alan temalar ve içerdiği değerler yer almaktadır. Araştırma sonuçlarına göre en fazla değer Milli Mücadele ve Atatürk (66) temasında yer almaktadır. Bunu sırasıyla vatandaşlık (60), doğa ve evren (44), erdemler (39), çocuk dünyası (32), bilim ve teknoloji (26), sağlık ve spor (21), Milli Kültürümüz (21) temaları takip etmektedir.

En çok iletilen değer sevgi (51) iken; bunu sırasıyla saygı (37), sorumluluk (22), azim (22), işbirliği (22), sorumluluk (23), vatanseverlik (21), çalışkanlık (18), merhamet (16), özdenetim (10), üretkenlik (10), sabır (10), yardımseverlik (9), dostluk (9), temizlik (8), cesaret (6), dayanışma (6), vefa (5), paylaşma (5), adalet (5), özgürlük (5), dürüstlük (4), fedakârlık (3), cömertlik (3), sadakat (1) ve alçak gönüllülük (1) değerleri takip etmektedir.

3.1. Metinlerde Yer Alan Olumlu Değerlere Örnekler

3.1.1. Sevgi değeri

Sevgi değeri metinlerde en çok yer alan değerdir. Bütün temalarda sevgi değeri iletilmektedir ve toplam 51 defa geçmektedir. Sevgi değeri metinlerde kendini sevme, sevdiğini gösterme, anne, bitki, doğa, çocuk, konuk, öğrenci, baba, evlat, spor, hayvan ve bayram sevgisi bağlamlarında verilmektedir. Örneğin kendini sevme ‘Palyaçoym palyaço, Sevgi dolu yüreğim...’ (Palyaço, s. 66); sevdiğini gösterme ‘...Sevdiklerimizin yanına bir öpücük kondurarak sevdiğimizi gösterebiliriz...’ (Hediye Seçimi, s. 32); anne sevgisi ‘...Evimizin mutluluğu, sensin benim güzel annem...’ (Annelerin En Güzeli, s. 23); bitki sevgisi ‘...Hiç kimse beğenmemiş ama Güneş çok sevmiş yeşil domatesleri. Her gün sıcacık ışıklarıyla okşamış onları...’ (Canpatlı Dedenin Domatesi, s. 195); öğrenci sevgisi ‘...Bir öğretmen bütün öğrencilerini sever...’ (Büyüyünce Ne Olsam, s. 136); konuk sevgisi ‘...Babam onu içeri buyur etti. Salona oturdular...’ (Yanlış Adres, s. 278) şeklindeki sözlerle ifade edilmektedir.

Doğa sevgisi ‘...Gül gül olup açılan, mis kokular saçılan, şen duygular saçılan, gelen yeşil ilkbahar...’ (Yeşil İlkbahar, s. 204) sözleriyle ilkbahar mevsimi ile ilgili olumlu yönde duygularla; çocuk sevgisi ‘...Hep gülsün yüzleriniz, ışınsın gözleriniz; mutlulukla dolsun, minik yürekleriniz...’ (Palyaço, s. 67) sözleriyle çocuklar hakkında iyi dileklerle; baba sevgisi bir çocuğun babasının yanaklarından öpüp teşekkür etme davranışıyla (Mor Menekşe, s. 147); evlat sevgisi ‘...Benim güzel kızım elbette çiçekler de hayat sahibi ama bir insan ya da bir hayvan gibi değil...’ (Mor Menekşe, s. 147) sözleriyle bir babanın çocuğuna güzel kızım şeklindeki hitabıyla; spor sevgisi ‘...Vole vole diyerek, eğlenip gülererek, doyusuya oyna, şenlensin dünya!’ (Vole Vole Voleybol, s. 168) sözleriyle voleybol sporunun eğlenceli olmasına yapılan vurguyla; hayvan sevgisi ‘...Kanat sesi, kuş sesi doğan günün neşesi...’ (Yeşil İlkbahar, s. 204) sözleriyle kuşların günün neşesi olmasıyla; bayram sevgisi ‘...Diyor ki: Çocuklar ben verdim size bayramların en güzelini...’ (Atatürk Çocuk Olmuş, s. 258) sözleriyle Atatürk’ün 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı için bayramların en güzel şeklindeki sözünü ifade edilmektedir.

3.1.2. Saygı değeri

Saygı değeri metinlerde en çok yer alan 2. değerdir. Saygı değeri bütün temalarda iletilmektedir ve toplam 37 defa geçmektedir. Saygı değeri nezaket, büyüklere saygı, bayrağa saygı ve mesleklere saygı bağlamlarında verilmektedir. Örneğin nezaket ‘...Dede ona sen ihlamur ağacını incittin, kokusunu duymak

için ondan özür dilemelisin, demiş...’ (İhlamur Ağacının Kokusu, s. 40) sözleriyle özür dileyerek karşısındaki kişiye değer verdiğini göstermesiyle; büyüklere saygı ‘...Müzenizde sergileyeceğiniz eserleri, büyüklerinizden izin alarak evlerinizden getirebilirsiniz...’ (Bir Sınıf Müzesi Kuralım, s. 75) sözüyle izinsiz eşya almamaya önem verilmesiyle; bayrağa saygı ‘...Gökler selam duruyor nazlı rüya kızına...’ (Bayrağımın Türküsü, s. 116) sözleriyle bayrağa gökyüzünün selam vermesiyle; mesleklere saygı ‘...Her meslek saygındır...’ (Büyüyünce Ne Olsam, s. 136) sözüyle her mesleğe değer verilmesi gerektiğinin belirtilmesiyle ifade edilmektedir.

3.1.3. Sorumluluk değeri

Sorumluluk değeri metinlerde en çok yer alan 3. değerdir. Çocuk dünyası, vatandaşlık, sağlık ve spor, doğa ve evren, Milli Mücadele ve Atatürk temalarında iletilmektedir ve toplam 22 defa geçmektedir. Sorumluluk değeri mesleklerin sorumluluğu, bitki bakımı bağlamlarında verilmektedir. Mesleklerin sorumluluğu ‘...Öğretmenler çocuklara her gün yeni bir konuyu öğretir...’ (Büyüyünce Ne Olsam, s. 136) sözüyle öğretmenlerin işini açıklamasıyla; bitki bakımı ‘... ‘Yani ona ben mi bakacağım?’ diye sordu Sema. Babası ‘Evet o senin yani sorumluluğu da senin’ diye cevap verdi babası...’ (Mor Menekşe, s. 147) sözüyle menekşenin bakımının çocuğa ait olmasıyla ifade edilmektedir.

3.1.4. Azim değeri

Azim değeri metinlerde en çok yer alan 3. değerdir. Çocuk dünyası teması hariç bütün temalarda iletilmektedir ve toplam 22 defa geçmektedir. Azim değeri olumsuzluklar karşısında pes etmeme, kararlılık, eğitim alma, kazanma isteği ve çalışma bağlamlarında verilmektedir. Örneğin olumsuzluklar karşısında pes etmeme ‘...Hava da aksine, ayaz mı ayaz işin ucundaysa türlü yemekler dişini tırnağına takar, bekler. Şafak söker, kalkar gelir evine...’ (Yıldızla Isınmış, s. 109) davranışıyla hava çok soğuk olmasına rağmen hocanın gece boyunca kırdı olmasıyla; kararlılık ‘...Bir süre sonra küçük bir çocuğun geldiğini görünce tekrar debelendi...’ (Sahildeki Yumurtalar, s. 217) davranışıyla kaplumbağanın yüzüstü dönmesi konusundaki güçlü isteğiyle; eğitim alma ‘Çalışmak, işi uğraşıp öğrenmek gerekir. Her meslek için eğitim görmek şarttır...’ (Büyüyünce Ne Olsam, s. 134) sözüyle çalışabilmek için eğitim almak ve çaba harcamak gerektiğiyle; kazanma isteği ‘...Kaplumbağaysa gayretli ve düzgün adımlarla yarışa başlamış...’ (Tavşan ile Kaplumbağa, s. 180) davranışıyla kaplumbağanın yavaş olmasına rağmen yarışı kazanmak için çaba harcamasıyla ifade edilmektedir.

3.1.5. İş birliği değeri

İşbirliği değeri metinlerde en çok yer alan 3. değerdir. Erdemler teması hariç bütün temalarda iletilmektedir ve toplam 22 defa geçmektedir. İşbirliği değeri ortaya ürün çıkarma, karar alma, problem çözme, sporda birlikte olma, çalışma hayatında birlikte olma, oyunda birliktelik, çevre kirliliği, doğayı korumada beraberlik bağlamlarında verilmektedir. Örneğin ortaya ürün çıkarma ‘...Sınıf müzesi kurmaya hazırlanırken ilk olarak öğretmeniniz ve arkadaşlarınızla birlikte bir müzeye gidin...’ (Bir Sınıf Müzesi Kuralım, s. 74) sözleriyle öğretmenin ve öğrencilerin ortak çalışarak bir sınıf müzesi kurmasıyla; problem çözme ‘...Arkadaşlar gelin bu soruna birlikte çözüm bulalım ...’ (İsraf Etme, Mutlu Ol, s. 141) sözüyle; sporda birlikte olma ‘...Karşılalım onu, al-ça-la yük-se-le...’ (Vole Vole Voleybol, s. 167) sözüyle topu birlikte karşılamayla; birlikte çalışma ‘...Uzay adamları göreve genellikle birkaç kişi birlikte giderler...’ (Uzayda Yaşam, s. 210) sözüyle; oyunda birliktelik ebelerin ortak çabası sonucunda oyuncuyu

yakalamasıyla (Aç Kapıyı Bezirgânbaşı, s. 82); doğayı koruma ‘...Gelin her şey bitmeden verelim hep el ele sahip çıkalım birlikte gelecek için çevreye...’ (Koruyalım Çevreyi, s. 223) sözleriyle ifade edilmektedir.

3.1.6. *Vatanseverlik değeri*

Vatanseverlik değeri metinlerde en çok yer alan 4. değerdir. Milli Kültürümüz, Milli Mücadele ve Atatürk temalarında iletilmektedir ve toplam 21 defa geçmektedir. Vatanseverlik değeri Türkiye’ye hayran olma, ülkesi için çalışma, ülke sevgisi, Atatürk sevgisi ve bayrak sevgisi bağlamlarında verilmektedir. Örneğin Türkiye’ye hayran olma ‘...Tabiatta tarihte, Eşi yoktu ülkemin Aşığım doğuştan Güzelim Türkiye’min...’ (Türkiye’min, s. 92); ülkesi için çalışma ‘...Ülkemizin gelişmesini sağlayacak yenilikler gerçekleştirildi...’ (Atatürk’ün Hayatı, s. 230) sözüyle Atatürk’ün ülkemizi geliştirmek için çalışmasıyla; ülke sevgisi ‘...Ender Türkiye’yi, Baharı, Dünya çocuklarını, Bir de kırmızıyı sever...’ (Gülümsedi Kırmızı, s. 237) Atatürk sevgisi ‘...Kırmızı gülümsedi ... Kalplerindeki büyük önder Mustafa Kemal Atatürk’e...’ (Gülümsedi Kırmızı, s. 239) Bayrak sevgisi ‘...Çok yaşa diye seslendi Ay yıldız parlayıverdi...’ (Gülümsedi Kırmızı, s. 237) sözleriyle ifade edilmektedir.

3.1.7. *Çalışkanlık değeri*

Çalışkanlık değeri metinlerde en çok yer alan 5. değerdir. Milli Kültürümüz ve sağlık ve spor temaları hariç bütün temalarda iletilmektedir ve toplam 18 defa geçmektedir. Çalışkanlık değeri eğitim hayatında çalışkanlık ve araştırma yapma bağlamlarında verilmektedir. Örneğin eğitim hayatında çalışkanlık ‘...Bu okulda kısa sürede çalışkanlığı ile tanındı...’ (Atatürk’ün Hayatı, s. 229) araştırma yapma ‘...Yeterince gözlem yaptıktan sonra araştırmalarımızı daha da ilerleyebiliriz...’ (Bilim Gözlem Yapmakla Başlar, s. 286) sözleriyle ifade edilmektedir.

3.1.8. *Merhamet değeri*

Merhamet değeri metinlerde en çok yer alan 6. değerdir. Çocuk dünyası, sağlık ve spor temaları hariç bütün temalarda iletilmektedir ve toplam 16 defa geçmektedir. Merhamet değeri hayvanlara acıma, başkasının iyiliğini isteme, askere yardım etme, düşmana yardım etme ve çocuğa merhamet bağlamlarında verilmektedir. Örneğin hayvanlara acıma ‘...Yel kopmasın, sel almasın dikkat et, ne olursun...’ (Karınca ve Çocuk, s. 151) sözünde karıncanın başına kötülükler gelmemesi adına dileğiyle; başkasının iyiliğini isteme ‘...Çok fazla da yeme sakın, sonra mide çok yorulur...’ (Buğday Masalı, s. 127) sözüyle; askerlere yardım etme ‘Hüseyin bir an evvel askerlerin mataralarını doldurmak niyetindeydi... Mataradaki su hemen bitiyor, dili damağı kuruyan asker ise sakaların yolunu gözlüyordu...’ (Saka Eri Hüseyin, s. 243); düşmana yardım etme ‘...Ancak işitiyoruz ki düşmanlarımız bu sıcakta susuzluk çekiyorlarmış. Onlara su yollayalım da karşımızda susuz savaşmasınlar, dedi...’ (Saka Eri Hüseyin, s. 245) çocuğa merhamet ‘...Kızınızı çok üzgün görüyorum. Galiba bu bilgisayar işi en fazla onun canını sıkmış gibi, dedi...’ (Yanlış Adres, s. 278) sözleriyle ifade edilmektedir.

3.1.9. *Özdenetim değeri*

Vatandaşlık, doğa ve evren, Milli Mücadele ve Atatürk, bilim ve teknoloji temalarında iletilmektedir ve toplam 10 defa geçmektedir. Özdenetim değeri kurala uyma, önlem alma, israf etmeme ve davranışını değerlendirme bağlamlarında verilmektedir. Örneğin önlem alma ‘...Uyurken de istemeden uçabilirler. Bu sebepten uyurken bir yere çarpmamak için kendilerini emniyet kemeriyle uzay aracına bağlarlar...’ (Uzayda Yaşam, s. 212) davranışıyla astronotların kendilerini korumasıyla; israf etmeme ‘Yiyelim, içelim ama israf etmeyelim...’ (İsraf Etme, Mutlu Ol, s. 142) sözüyle yiyeceklerin yeteri miktarda tüketilmesiyle;

davranışını değerlendirme‘...Geç kaldık Karaçagan. Vakit ikindiye çoktan geçti. Çeşmede sıra olursa epey bekleriz. Daha geri dönüp su dağıtacağız...’ (Saka Eri Hüseyin, s. 243) sözüyle geç kalma davranışının yol açtıklarının belirtilmesiyle ifade edilmektedir.

3.1.10. Üretkenlik değeri

Erdemler, çocuk dünyası, vatandaşlık, bilim ve teknoloji temalarında iletilmektedir ve toplam 10 defa geçmektedir. Üretkenlik değeri ortaya ürün çıkarma bağlamında verilmektedir. Örneğin ortaya ürün çıkarma ‘...Topladığınız bu bilgileri kullanarak el yazınızla ya da bilgisayarda yazarak kendi kitabınızı oluşturabilirsiniz...’ (Bilim Gözlem Yapmakla Başlar, s. 286) sözüyle kişinin bir kitap yazabilmesiyle ifade edilmektedir.

3.1.11. Sabır değeri

Bilim ve teknoloji teması hariç bütün temalarda iletilmektedir ve toplam 10 defa geçmektedir. Örneğin ‘...Biri telefonda konuşuyorsa beklemelisiniz...’ (Sihirli Sözcükler, s. 47) davranışıyla ifade edilmektedir.

3.1.12. Yardımseverlik değeri

Erdemler, Milli Kültürümüz, vatandaşlık, doğa ve evren, Milli Mücadele ve Atatürk temalarında iletilmektedir ve 9 toplam defa geçmektedir. Örneğin ‘...Derslerinde başarılı olduğu için dersleri zayıf olan arkadaşlarına yardımcı oluyor, onları çalıştırıyordu...’ (Arkadaş, s. 13) davranışıyla ifade edilmektedir.

3.1.13. Dostluk değeri

Erdemler, çocuk dünyası, vatandaşlık temalarında iletilmektedir ve toplam 9 defa geçmektedir. Örneğin ‘... Artık oyunlarımıza katılıyor, teneffüslerde bizimle bahçeye geliyordu...’ (Arkadaş, s.13) davranışıyla sınıfa yeni gelen öğrencinin arkadaşlarıyla birlikte zaman geçirmesiyle ifade edilmektedir.

3.1.14. Temizlik değeri

Erdemler, Milli Mücadele ve Atatürk temaları hariç bütün temalarda iletilmektedir ve toplam 8 defa geçmektedir. Örneğin temizlik değeri ‘...Vücudu temizlemek için de süt, kum, yağ ve bazı bitkiler kullanılmış...’ (Sabunun Öyküsü, s. 187) sözüyle iletilmektedir.

3.1.15. Cesaret değeri

Sağlık ve spor, Milli Mücadele ve Atatürk temalarında iletilmektedir ve toplam 6 defa geçmektedir. Örneğin ‘...Eriniz çok cesur biri...’ (Saka Eri Hüseyin, s. 248) sözüyle ifade edilmektedir.

3.1.16. Dayanışma değeri

Erdemler, Milli Kültürümüz, vatandaşlık, Milli Mücadele ve Atatürk temalarında iletilmektedir ve toplam 6 defa geçmektedir. Örneğin ‘...Acıda, sevinçte kardeş olsunlar, çınlasın yeryüzünün barış türküleri...’ (Atatürk Çocuk Olmuş, s. 259) sözüyle dünyadaki tüm çocukların acıda ve sevinçte kardeşlik içinde olmaları dileğiyle ifade edilmektedir.

3.1.17. Vefa değeri

Doğa ve evren, Milli Mücadele ve Atatürk temalarında iletilmektedir ve toplam 5 defa geçmektedir. Örneğin ‘...Teşekkür ederim, size borcumu nasıl ödeyebilirim diye sordu...’ (Sahildeki Yumurtalar, s. 217) sözüyle ifade edilmektedir.

3.1.18. Paylaşma değeri

Erdemler, çocuk dünyası, doğa ve evren, bilim ve teknoloji temalarında iletilmektedir ve toplam 5 defa geçmektedir. Örneğin ‘...Paylaşmayı çok seviyordun...’ (Arkadaş, s. 13) sözüyle ifade edilmektedir.

3.1.19. Adalet değeri

Çocuk dünyası, vatandaşlık, doğa ve evren, Milli Mücadele ve Atatürk temalarında iletilmektedir ve toplam 5 defa geçmektedir. Örneğin ‘... Bir öğretmen bütün öğrencilerini sever...’ (Büyüyünce Ne Olsam, s. 136) sözüyle öğretmenlerin öğrenciler arasında ayırım yapmamasıyla ifade edilmektedir.

3.1.20. Özgürlük değeri

Milli Mücadele ve Atatürk, bilim ve teknoloji temalarında iletilmektedir ve toplam 5 defa geçmektedir. Örneğin ‘...Ender Özgürlüğüm dedi. Bayrak dalgalanıverdi...’ (Gülümsemi Kırmızı, s. 237) sözüyle ifade edilmektedir.

3.1.21. Dürüstlük değeri

Sağlık ve spor, Milli Mücadele ve Atatürk, bilim ve teknoloji temalarında iletilmektedir ve toplam 4 defa geçmektedir. Örneğin ‘...Doktor amca ben aşı olmadım çünkü iğneden çok korkuyordum dedi...’ (Mikrobun Ettikleri, s. 159) sözüyle ifade edilmektedir.

3.1.22. Fedakârlık değeri

Sağlık ve spor, doğa ve evren, Milli Mücadele ve Atatürk temalarında iletilmektedir ve toplam 3 defa geçmektedir. Örneğin ‘...O gece annesi duyduğu ağlama sesiyle uyandı. Ses Ahmet’in odasından geliyordu. Annesi odaya koştu...’ (Mikrobun Ettikleri, s. 158) davranışıyla annenin uykusunu bölmesi ve çocuğunun ağlamasına duyarsız kalmamasıyla ifade edilmektedir.

3.1.23. Cömertlik değeri

Erdemler, doğa ve evren, Milli Mücadele ve Atatürk temalarında iletilmektedir ve toplam 3 defa geçmektedir. Örneğin ‘...Boyalarını, kalemlerini, öykü kitaplarını isteyen herkese vermekten mutluluk duyuyordun...’ (Arkadaşlık, s. 13) sözüyle ifade edilmektedir.

3.1.24. Sadakat değeri

Sadece Milli Mücadele ve Atatürk temasında iletilmektedir ve toplam 1 defa geçmektedir. Örneğin ‘...Çünkü o Milletine gönülden bağlıydı...’ (İstiklal Marşı ve Mehmet Akif, s. 253) sözüyle ifade edilmektedir.

3.1.25. Alçak gönüllülük değeri

Sadece erdemler temasında iletilmektedir ve toplam 1 defa geçmektedir. Örneğin ‘...Hediyemizi güzel, abartısız, içimizden geldiği gibi sunmak en güzel andır...’ (Hediye Seçimi, s. 32) sözüyle ifade edilmektedir.

Tablo 3. Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Temalar ve Olumsuz Unsurlar

Olumsuz Unsurlar	1. Tema Erdemler	2. Tema Çocuk Dünyası	3. Tema Milli Kültürümüz	4. Tema Vatandaşlık	5. Tema Sağlık ve Spor	6. Tema Doğa ve Evren	7. Tema Milli Mücadele ve Atatürk	8. Tema Bilim ve Teknoloji	Toplam
Saygısızlık	1		11		2	1			15
Kötülük					4	6			10
Öfke		1	1			3			5
Hilekârlık			3						3
Temiz olmama					2	1			3
Kibir					2				2
Tembellik	1				1				2
Sabırsızlık			2						2
Hırsızlık						1			1
Güvenlik kurallarını ihlal								1	1
Paylaşımçı Olmama		1							1
Toplam	2	2	17	0	11	12	0	1	45

Tablo 3'te Türkçe ders kitabındaki yer alan temalar ve temaların içerdiği olumsuz unsurlar yer almaktadır. Araştırma sonuçlarına göre en fazla olumsuz unsur Milli Kültürümüz (17) temasındadır. Bunu sırasıyla doğa ve evren (12), erdemler (2), çocuk dünyası (2), bilim ve teknoloji (1), vatandaşlık (0), Milli Mücadele ve Atatürk (0) temaları takip etmektedir.

En çok bahsedilen olumsuz unsur saygısızlık (15) olumsuz unsurdur. Bunu sırasıyla kötülük (10), öfke (5), hilekârlık (3), temiz olmama (3), kibir (2), tembellik (2), sabırsızlık (2), hırsızlık (1), güvenlik kurallarını ihlal (1) ve paylaşımçı olmama (1) takip etmektedir. Saygısızlık en fazla 3. Temada yer almaktadır. Bu temanın 2. Metni 'Misafir' metnidir ve metin Karagöz Hacivat arasındaki diyalogu içerdiğinden temada saygısızlık olumsuz unsuru fazla çıkmıştır.

3.2. Metinlerde Yer Alan Olumsuz Unsurlara Örnekler

3.2.1. Saygısızlık

Saygısızlık metinlerde en çok yer alan olumsuz unsurdur. Erdemler, Milli Kültürümüz, sağlık ve spor ve doğa ve evren temalarında iletilmektedir. Toplam 15 defa geçmektedir. Saygısızlık olumsuz unsuru yaşlılara saygısızlık, alay etme, nezaketsizlik bağlamlarında verilmektedir. Örneğin yaşlılara saygısızlık '...Zerka dedeye ters ters bakıp, istemem, diyerek kapıyı hızlıca kapatmış...' (İhlamur Ağacının Kokusu, s. 40); nezaketsizlik '...Mahalleye alarm versin, herkes bize yemek getirsin...' (Misafir, s. 101) sözüyle Karagöz'ün kibar dille konuşmamasıyla; '...Hacı Cavcav, ya pireler kebap bizden evvel yerse?...' (Misafir, s. 103) sözüyle Karagöz'ün Hacivat'a lakap takmasıyla ifade edilmektedir.

3.2.2. *Kötülük*

Kötülük metinlerde en çok yer alan 2. olumsuz unsurdur. Sağlık ve spor ile doğa ve evren temalarında iletilmektedir. Toplam 10 defa geçmektedir. Örneğin ‘...Sansar kaplumbağanın önüne geçti ve ona bir çelme taktı...’ (Sahildeki Yumurtalar, s. 217) davranışıyla; ‘...Her mikrop gibi başkalarına kötülük etmek, onları hasta etmek istiyordu...’ (Mikrobun Ettikleri, s. 156) ve ‘...Acımadık doğaya, bozduk bütün dengeyi...’ (Koruyalım Çevreyi, s. 222) sözleriyle ifade edilmektedir.

3.2.3. *Öfke*

Öfke metinlerde en çok yer alan 3. olumsuz unsurdur. Çocuk dünyası, Milli Kültürümüz ile doğa ve evren temalarında iletilmektedir. Toplam 5 defa geçmektedir. Örneğin ‘...Büyük bir öfke ile bütün sahili kazdılar ama yumurtaları bulamadılar...’ (Sahildeki Yumurtalar, s. 217) sözüyle ifade edilmektedir.

3.2.4. *Hilekârlık*

Milli Kültürümüz temasında iletilmektedir. Toplam 3 defa geçmektedir. Örneğin ‘...Hoca’dan bir ziyafet koparabilmek için derler ki bu geceyi kırda geçireceksin. Yapabilirsen sana büyük bir ziyafet var. Üşür eve dönersen ziyafet sana düşer...’ (Yıldızla Isınmış, s. 108) sözleriyle Nasreddin Hoca’yla anlaşma yapılır ama Hoca kazanmasına rağmen bahane bulunarak Hoca’dan ziyafet istenmesiyle ifade edilmektedir.

3.2.5. *Temiz olmama*

Sağlık ve spor ile doğa ve evren temalarında iletilmektedir. Toplam 3 defa geçmektedir. Örneğin ‘...Ellerini yıkamadan yemeğe oturdu...’ (Mikrobun Ettikleri, s. 157) davranışıyla ifade edilmektedir.

3.2.6. *Kibir*

Sağlık ve spor temasında iletilmektedir. Toplam 2 defa geçmektedir. Örneğin ‘...Tavşan hızlı koşması ile övünmeye başlamış kiminle yarışıyor ya yarışın kesinlikle kazanacağına emin bir şekilde eğer kuşkusu olan varsa istediği yarışa hazırım diyormuş...’ (Tavşan ile Kaplumbağa, s. 180) sözüyle ifade edilmektedir.

3.2.7. *Tembellik*

Erdemler ile sağlık ve spor temalarında iletilmektedir. Toplam 2 defa geçmektedir. Örneğin ‘...Zerka bütün gününü, zengin olsam şunları alırdım diye hayal kurarak geçirirmiş...’ (İhlamur Ağacının Kokusu, s. 40) davranışıyla Zerka’nın tüm gün hiçbir şey yapmayıp sadece hayal kurmasıyla ifade edilmektedir.

3.2.8. *Sabırsızlık*

Milli Kültürümüz temasında iletilmektedir. Toplam 2 defa geçmektedir. Örneğin ‘...Takatlar gittikçe azalmaktadır...’ (Misafir, s. 110) sözüyle ifade edilmektedir.

3.2.9. *Hırsızlık*

Doğa ve evren temasında iletilmektedir. Toplam 1 defa geçmektedir. Örneğin ‘...Keşke o küçük çocuk buralarda olsaydı. Yakaladığı balıkları gizlice alırdık...’ (Sahildeki Yumurtalar, s. 217) sözleriyle ifade edilmektedir.

3.2.10. Güvenlik kurallarını ihlal

Bilim ve teknoloji temasında iletilmektedir. Toplam 1 defa geçmektedir. ‘...İster tanı, tanıma Uzak ya da yakında Evrende yaşayanla İletişim kurmalı...’ (İletişim, s. 265) sözleriyle insanın tanımadığı kişilerle iletişim kurmasını önermesiyle ifade edilmektedir.

3.2.11. Paylaşımçı olmama

Çocuk dünyası temasında iletilmektedir. Toplam 1 defa geçmektedir. Çocuğun yeni alınan topunu kirlenmesi, patlaması endişesi sebebiyle arkadaşlarına vermemesi (Yeni Kırmızı Topum, s. 54) davranışıyla ifade edilmektedir.

3.3. MEB Türkçe Öğretim Programına Göre Temalarda Yer Alan Değerler

MEB Türkçe öğretim programına göre (MEB, 2019, s. 15), ‘Erdemler’ temasında önerilen konular arasında ‘Alçak gönüllülük, azim, cömertlik, dayanışma, dostluk, dürüstlük, merhamet, paylaşma, sabır, sadakat, saygı, sevgi, vefa, yardımlaşma’ değerleri bulunmaktadır. Araştırma bulgularına göre bu temanın okuma ve dinleme metinlerinde sevgi, saygı, azim, çalışkanlık, merhamet, vefa, üretkenlik, sabır, yardımseverlik, dostluk, dayanışma, paylaşma, cömertlik, alçak gönüllülük değerleri iletilmektedir. Görüldüğü üzere dürüstlük, sadakat değerleri önerildiği halde bu temada yer almamaktadır.

MEB Türkçe öğretim programına göre (MEB, 2019, s. 16), ‘Çocuk Dünyası’ temasında önerilen konular arasında ahlaki değerler yer almamaktadır. Bu nedenle bu tema için MEB Türkçe öğretim programına göre bir değerlendirme yapılmamıştır. Bu temanın okuma ve dinleme metinlerinde sevgi, saygı, sorumluluk, işbirliği, çalışkanlık, üretkenlik, sabır, dostluk, temizlik, paylaşma, adalet değerleri iletilmektedir.

MEB Türkçe öğretim programına göre (MEB, 2019, s. 15), ‘Milli Kültürümüz’ temasında önerilen konular arasında ahlaki değerler yer almamaktadır. Bu nedenle bu tema için MEB Türkçe öğretim programına göre bir değerlendirme yapılmamıştır. Bu temanın okuma ve dinleme metinlerinde sevgi, saygı, azim, işbirliği, vatanseverlik, merhamet, sabır, yardımseverlik, temizlik, dayanışma değerleri iletilmektedir.

MEB Türkçe öğretim programına göre (MEB, 2019, s. 16), ‘Vatandaşlık’ temasında önerilen konular arasında ‘Adalet, çalışma, iş birliği, özgürlük, paylaşma, sorumluluk, üretme’ değerleri bulunmaktadır. Araştırma bulgularına göre bu temanın okuma ve dinleme metinlerinde sevgi, saygı, sorumluluk, azim, işbirliği, çalışkanlık, merhamet, özdenetim, üretkenlik, sabır, yardımseverlik, dostluk, temizlik, dayanışma, adalet değerleri iletilmektedir. Görüldüğü üzere özgürlük, paylaşma değerleri önerildiği halde bu temada yer almamaktadır.

MEB Türkçe öğretim programına göre (MEB, 2019, s. 16), ‘Sağlık ve Spor’ temasında önerilen konular arasında ‘Temizlik’ değeri bulunmaktadır. Araştırma bulgularına baktığımızda bu temanın okuma ve dinleme metinlerinde sevgi, saygı, sorumluluk, azim, işbirliği, sabır, temizlik, cesaret, dürüstlük, fedakârlık değerleri iletilmektedir. Görüldüğü üzere temizlik değeri önerildiği gibi temada iletilmiştir.

MEB Türkçe öğretim programına göre (MEB, 2019, s. 16), ‘Doğa ve Evren’ temasında önerilen konular arasında ahlaki değerler yer almamaktadır. Bu nedenle bu tema için MEB Türkçe öğretim programına göre bir değerlendirme yapılmamıştır. Bu temanın okuma ve dinleme metinlerinde sevgi, saygı, sorumluluk, azim, işbirliği, çalışkanlık, merhamet, özdenetim, sabır, yardımseverlik, temizlik, vefa, paylaşma, adalet, fedakârlık, cömertlik değerleri iletilmektedir.

MEB Türkçe öğretim programına göre (MEB, 2019, s. 15), ‘Milli Mücadele ve Atatürk’ temasında önerilen konular arasında ‘Cesaret, fedakârlık, vatanseverlik’ değerleri bulunmaktadır. Araştırma bulgularına göre bu temanın okuma ve dinleme metinlerinde sevgi, saygı, sorumluluk, azim, işbirliği, vatanseverlik, çalışkanlık, merhamet, özdenetim, sabır, yardımseverlik, cesaret, dayanışma, vefa, adalet, özgürlük, dürüstlük, fedakârlık, cömertlik, sadakat değerleri iletilmektedir. Görüldüğü üzere cesaret, fedakârlık, vatanseverlik değerleri önerildiği gibi temada iletilmiştir.

MEB Türkçe öğretim programına göre (MEB, 2019, s. 16), ‘Bilim ve Teknoloji’ temasında önerilen konular arasında ahlaki değerler yer almamaktadır. Bu nedenle bu tema için MEB Türkçe öğretim programına göre bir değerlendirme yapılmamıştır. Bu temanın okuma ve dinleme metinlerinde sevgi, saygı, azim, işbirliği, çalışkanlık, merhamet, özdenetim, üretkenlik, temizlik, paylaşma, özgürlük, dürüstlük değerleri iletilmektedir.

3.4. Öğrencilerin Metinlerde Yer Alan Değerlere ve Olumsuz Unsurlara İlişkin Görüşleri

Sonuç yayımlarına ait ilkökul 3. Sınıf Türkçe ders kitabında yer alan 40 metnin içerdiği değerler belirlenmiştir. Her temada en fazla değere sahip olan metin 20 öğrenciye okutulmak üzere seçilmiştir. Buna göre 1. Temada ‘Sihirli Sözcükler’, 2. Temada ‘Yeni Kırmızı Topum’ 3. Temada ‘Misafir’ 4. Temada ‘Büyüyünce Ne Olsam?’ 5. Temada ‘Tavşan ile Kaplumbağa’ 6. Temada Sahildeki Yumurtalar’ 7. Temada ‘Saka Eri Hüseyin’ 8. Temada ‘Yanlış Adres’ metinlerinin öğrenciler tarafından okunması sağlanmış ve öğrencilerle görüşme yapılmıştır. Her bir metinde farklı sayıda öğrenci ile görüşme yapılmasının sebebi bazı öğrencilerin araştırmanın yapıldığı gün devamsızlık yapmış olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 4. Öğrencilere Göre ‘Sihirli Sözcükler’ Metninde Bulunan Değerler ve Olumsuz Unsurlar

Değerler	Öğrenci Sayısı
Sevgi	2

Tablo 4 öğrencilere göre ‘Sihirli Sözcükler’ metninde bulunan değerleri göstermektedir. Metin toplamda 17 öğrenciye okutulmuştur. Tabloya göre öğrenciler metinde sevgi değerinin yer aldığını ifade etmişlerdir. ‘Sihirli Sözcükler’ metninde yaptığımız içerik analizine göre saygı (8), vefa (1), sevgi (1) ve sabır (1) olmak üzere toplam 11 değer iletilmektedir.

Ö4 : ‘Sevgi.’ (Sevgi)

3 öğrenci doğrudan vefa olarak belirtmese de değer dikkatlerini çektiği anlaşılmaktadır.

Ö15: ‘Hediyeyi beğenmesek bile teşekkür etmek.’ (Nezaket)

Ö16: ‘İnsanlarda kötü bir hediye varsa bile hediyesini kabul etmek teşekkür etmek.’ (Nezaket)

17 öğrenci doğrudan nezaket olarak belirtmese de değer dikkatlerini çektiği anlaşılmaktadır.

Ö2: ‘Sabah kalktığımızda günaydın demeliyiz.’

Ö6: ‘Bir insanı düşürürsek özür dilemeliyiz.’

Ö18: ‘Birisinden bir şey istediğimizde izin almalıyız.’

Tablo 5. Öğrencilere Göre ‘Yeni Kırmızı Topum’ Metninde Bulunan Değerler ve Olumsuz Unsurlar

Değerler	Öğrenci sayısı
Sabır	10
Paylaşma	7
Adalet	4
Sevgi	4
Dostluk	3
Saygı	3
Temizlik	2
Sorumluluk	1
Olumsuz Unsur	
Paylaşımçı olmama	10

Tablo 5 öğrencilere göre ‘Yeni Kırmızı Topum’ metninde bulunan değerleri göstermektedir. Metin toplamda 20 kişiye okutulmuştur. Tabloya göre öğrenciler metinde sırasıyla sabır, paylaşma, adalet, , sevgi, dostluk, saygı, temizlik, sorumluluk değerlerinin; paylaşımçı olmama olumsuz unsurunun yer aldığını ifade etmişlerdir. ‘Yeni kırmızı topum’ metninde yaptığımız içerik analizine göre dostluk (5), temizlik (2), sabır (1) ve paylaşma (1) olmak üzere toplam 9 değer; öfke (1) ve paylaşımçı olmama (1) olmak üzere toplam 2 olumsuz unsur iletilmektedir.

Ö16: ‘Emre’nin sabırlı olması.’ (Sabır)

Ö2: ‘Emre titiz olduğu için oyun oynamadı.’ (Temizlik)

Ö12: ‘Emre topu çok sevdi.’ (Sevgi)

Ö8: ‘Emre’nin kırmızı topunu arkadaşlarıyla paylaşmaması.’ (Paylaşımçı Olmama)

Ö20: ‘Arkadaşıyla oyun oynamak.’ (Dostluk)

Ö3: ‘Daha sonra hem topunu paylaşıyor hem de annesi de herkese pasta veriyor.’ (Paylaşma)

Ö7: ‘Emre’nin annesi adil ayrımcı değil.’ (Adalet)

Ö16: ‘Emre saygılı çocuk annesinin sözünü dinledi.’ (Saygı)

Ö19: ‘Emre sorumluluk sahibi eşyalarına bir şey olmasın istermiş.’ (Sorumluluk)

Tablo 6. Öğrencilere Göre ‘Misafir’ Metninde Bulunan Değerler ve Olumsuz Unsurlar

Değerler	Öğrenci sayısı
Sabır	13
Yardımsverlik	11
Saygı	6
İyilik	3
Çalışkanlık	3
Paylaşma	2
Cesaret	1
Merhamet	1
Misafirperverlik	1
Dürüstlük	1
Adalet	1
Olumsuz Unsurlar	

Saygısızlık	11
Açgözlülük	7
Şiddet	5
Tembellik	1

Tablo 6 öğrencilere göre ‘Misafir’ metninde bulunan değerleri göstermektedir. Metin toplamda 15 öğrenciye okutulmuştur. Tabloya göre öğrenciler metinde sırasıyla sabır, yardımseverlik, saygı, iyilik, çalışkanlık, paylaşma, cesaret, merhamet, misafirperverlik, dürüstlük, adalet değerlerinin; saygısızlık, açgözlülük, şiddet, tembellik olumsuz unsurlarının yer aldığını ifade etmişlerdir. ‘Misafir’ metninde yaptığımız içerik analizine göre sevgi (2), yardımseverlik (1), temizlik (1), sabır (1) olmak üzere toplam 5 değer; saygısızlık (8), öfke (1) olmak üzere toplam 9 olumsuz unsur iletilmektedir.

Ö2: ‘*Hacivat çok sabırlı.*’ (Sabır)

Ö2: ‘*Hacivat Karagöz’e yardım ediyor.*’ (Yardımseverlik)

Ö1: ‘*Hacivat görgülü.*’ (Saygı)

Ö19: ‘*Karagöz saygısız kötü biri.*’ (Saygısızlık)

Ö18: ‘*Karagöz’ün özellikleri mesela açgözlü.*’ (Açgözlülük)

Ö3: ‘*Karagöz görgüsüz lakap takıyor yani Karagöz Hacivat’la zıtlaşıyor.*’ (Saygısızlık)

Ö10: ‘*Hacivat çalışkan zeki.*’ (Çalışkanlık)

Ö20: ‘*Paylaşmak.*’ (Paylaşma)

Ö1: ‘*Hacivat’ın iyilik yapması.*’ (İyilik)

Ö17: ‘*Karagöz tembel.*’ (Tembellik)

Ö16: ‘*Cesaretli.*’ (Cesaret)

Ö9: ‘*Merhametli olmak.*’ (Merhamet)

Ö20: ‘*Misafirperver.*’ (Misafirperver)

Ö9: ‘*Dürüst olmak.*’ (Dürüstlük)

Tablo 7. Öğrencilere Göre ‘Büyüyünce Ne Olsam’ Metninde Bulunan Değerler ve Olumsuz Unsurlar

Değerler	Öğrenci sayısı
Çalışkanlık	3
Saygı	3
Sevgi	3
Yardımseverlik	2
Sorumluluk	1
Hoşgörü	1
Temizlik	1

Tablo 7 öğrencilere göre ‘Büyüyünce Ne Olsam’ metninde bulunan değerleri göstermektedir. Metin toplamda 20 öğrenciye okutulmuştur. Tabloya göre öğrenciler metinde sırasıyla çalışkanlık, saygı, sevgi, yardımseverlik, sorumluluk, hoşgörü, temizlik değerlerinin yer aldığını ifade etmişlerdir. ‘Büyüyünce Ne

Olsam?’ metninde yaptığımız içerik analizine göre sorumluluk (9), çalışkanlık (4), saygı (3), azim (2), sevgi (2), işbirliği (1), temizlik (1), adalet (1), dayanışma (1) olmak üzere toplam 24 değer iletilmektedir.

Ö8: ‘Çalışmak.’ (Çalışkanlık)

Ö15: ‘Hepsinin saygı duyması.’ (Saygı)

Ö5: ‘Yardımsaver olmak, insan sever olmak, yardımcı olmak.’ (Yardımsaverlik)

Ö20: ‘Sorumluluk sahibi olması.’ (Sorumluluk)

Ö20: ‘Öğretmenlerin çocukları sevmesi.’ (Sevgi)

Ö13: ‘Hoşgörülü.’ (Hoşgörü)

Ö8: ‘Temizlik ve düzen.’ (Temizlik)

14 öğrenci sorumluluk olarak belirtmese de değer dikkatlerini çektiği anlaşılmaktadır.

Ö17: ‘Öğretmen bize alfabeyi öğretir ve okuma yazma öğretir ve bize her gün yeni konu öğretir.’

Ö19: ‘Mesela doktorlar hastaları iyileştirir.’ şeklinde mesleklerin yaptıkları işleri belirterek sorumluluk değerini ifade etmişlerdir.

3 öğrenci azim olarak belirtmese de değer dikkatlerini çektiği anlaşılmaktadır.

Ö5: ‘Uğraşmak iş yapmak.’

Ö3: ‘Çalışarak rahatça bütün zorlukları geçebilirsiniz.’

Ö20: ‘Çalışmak uğraşmak.’ şeklinde ifade etmişlerdir.

Tablo 8. Öğrencilere Göre ‘Tavşan ile Kaplumbağa’ Metninde Bulunan Değerler ve Olumsuz Unsurlar

Değerler	Öğrenci sayısı
İyilik	2
Saygı	1
Çalışkanlık	1
Cesaret	1
Azim	1
Yardımsaverlik	1
Sabır	1
Olumsuz Unsurlar	
Sabırsızlık	3
Bencillik	3
Tembellik	2
Hilekârlık	1
Kötülük	1
Saygısızlık	1

Tablo 8 öğrencilere göre ‘Tavşan ile Kaplumbağa’ metninde bulunan değerleri göstermektedir. Metin toplamda 16 öğrenciye okutulmuştur. Tabloya göre öğrenciler metinde sırasıyla iyilik, saygı, çalışkanlık, cesaret, azim, yardımsaverlik, sabır değerlerinin; sabırsızlık, bencillik, tembellik, hilekârlık, kötülük, saygısızlık olumsuz unsurlarının yer aldığını ifade etmişlerdir. ‘Tavşan ile Kaplumbağa’ metninde

yaptığımız içerik analizine göre azim (3), cesaret (2) olmak üzere toplam 5 değer; kibir (2), saygısızlık (2), tembellik (1) olmak üzere toplam 5 olumsuz unsur iletilmektedir.

Ö4: ‘Çalışkanlık.’ (Çalışkanlık)

Ö13: ‘Kaplumbağa yardımsever.’ (Yardımseverlik)

Ö3: ‘Kaplumbağa iyi kalpli.’ (İyilik)

Ö3: ‘Kaplumbağa cesaretli, dirençli.’ (Cesaret)

Ö14: ‘Kaplumbağa azimli ve saygılı.’ (Azim ve saygı)

Ö13: ‘Kaplumbağa sabırlı.’ (Sabır)

Ö3: ‘Kaplumbağanın kötü yanı sabırsız olması.’ (Sabırsızlık)

Ö13: ‘Tavşan bencil, kaba birisi.’ (Bencillik)

Ö18: ‘Tavşan çok tembel çünkü uyuduğu için.’ (Tembellik)

Ö13: ‘Hile.’ (Hilekârlık)

Ö3: ‘Tavşan kötü kalpli çünkü bütün ormana meydan okuyor.’ (Kötülük)

Ö20: ‘Tavşan onunla alay ediyor saygılı davranmıyor.’ (Saygısızlık)

8 öğrenci doğrudan saygısızlık olarak belirtmese de değer dikkatlerini çektiği anlaşılmaktadır.

Ö2: ‘Tavşan bencil bir şekilde alay ediyor.’

Ö14: ‘Tavşanın kaplumbağayla dalga geçmesi.’

Ö1: ‘Kaplumbağa tavşanın sözünü kesiyor.’

3 öğrenci doğrudan azim olarak belirtmese de değer dikkatlerini çektiği anlaşılmaktadır.

Ö10: ‘Tavşan bütün gücüyle koştu.’

Ö4: ‘Gayret, pes etmemek.’

Ö18: ‘Kaplumbağa yavaş bir hayvan olsa da çabalayıp yarışı kazandı.’

7 öğrenci doğrudan kibir olarak belirtmese de değer dikkatlerini çektiği anlaşılmaktadır.

Ö8: ‘Tavşan övünüyor, havalı, şımarık biri.’

Ö5: ‘Tavşan dedi ki beni yenemezsin ve tavşan kendisini övüyor.’

Ö15: ‘Tavşan hızlı koştuğu için kendisini över.’

Ö19: ‘Tavşan kendini övüyor.’

Tablo 9. Öğrencilere Göre ‘Sahildeki Yumurtalar’ Metninde Bulunan Değerler ve Olumsuz Unsurlar

Değerler	Öğrenci sayısı
Yardımseverlik	9
İyilik	8
Sevgi	2
Olumsuz Unsurlar	

Kötülük	14
Hırsızlık	1

Tablo 9 öğrencilere göre ‘Sahildeki Yumurtalar’ metninde bulunan değerleri göstermektedir. Metin toplamda 14 öğrenciye okutulmuştur. Tabloya göre öğrenciler metinde sırasıyla yardımseverlik, iyilik, sevgi; kötülük ve hırsızlık olumsuz unsurlarının yer aldığını ifade etmişlerdir. ‘Sahildeki Yumurtalar’ metninde yaptığımız içerik analizine göre özdenetim (1), azim (4), vefa (2), yardımseverlik (2), saygı (2), işbirliği (1), sevgi (1), sabır (1), merhamet (1), sorumluluk (1), alçak gönüllülük (1) olmak üzere toplam 17 değer; kötülük (3), öfke (2), saygısızlık (1), hırsızlık (1) olmak üzere toplam 7 olumsuz unsur iletilmektedir.

Ö11: ‘Çocuk kaplumbağaya yardım etmeye çalışıyordu.’ (Yardımseverlik)

Ö7: ‘Çocuğun kaplumbağanın yumurtalarını saklaması iyi bir özellik.’ (İyilik)

Ö2: ‘Çocuk kaplumbağayı çok sevdi.’ (Sevgi)

Ö1: ‘Sansar ile çakal kaplumbağaya çelme takması çok kötü bir şey.’ (Kötülük)

Ö8: ‘Sansar ve çakal hırsızlık yaptı.’ (Hırsızlık)

5 öğrenci doğrudan saygı olarak belirtmese de değer dikkatlerini çektiği anlaşılmaktadır.

Ö18: ‘Kaplumbağanın çocuğa teşekkür etmesi.’

Ö15: ‘Kaplumbağa çocuğa teşekkür etti.’

1 öğrenci doğrudan saygısızlık olarak belirtmese de değer dikkatlerini çektiği anlaşılmaktadır.

Ö15: ‘Çakal ile sansarın kaplumbağayla dalga geçmeleri kötü davranış.’

4 öğrenci doğrudan hırsızlık olarak belirtmese de değer dikkatlerini çektiği anlaşılmaktadır.

Ö13: ‘Çakalla sansar balıkları izinsiz almış.’

Ö14: ‘Sansarla çakalın çocuğun balıklarını çalması.’

1 öğrenci doğrudan vefa olarak belirtmese de değer dikkatlerini çektiği anlaşılmaktadır.

Ö7: ‘Kaplumbağanın ödül olarak çocuğa inci getirmesi.’

Tablo 10. Öğrencilere Göre ‘Saka Eri Hüseyin’ Metninde Bulunan Değerler ve Olumsuz Unsurlar

Değerler	Öğrenci sayısı
İyilik	6
Yardımseverlik	5
Cömertlik	2
Sevgi	2
Saygı	2
Dürüstlük	2
Paylaşma	1
Adalet	1

Tablo 10 öğrencilere göre ‘Saka Eri Hüseyin’ metninde bulunan değerleri göstermektedir. Metin toplamda 15 öğrenciye okutulmuştur. Tabloya göre öğrenciler metinde sırasıyla iyilik, yardımseverlik, cömertlik, sevgi, saygı, dürüstlük, paylaşma, adalet değerlerinin yer aldığını ifade etmişlerdir. ‘Saka Eri Hüseyin’ metninde yaptığımız içerik analizine göre merhamet (6), saygı (6), özdenetim (3), sabır (1),

dürüstlük (1), cömertlik (1), sorumluluk (1), vefa (1), azim (1), cesaret (1), vatanseverlik (1) toplam 23 değer iletilmektedir.

Ö1: *'Hüseyin'in su vermesi çok iyi.'* (İyilik)

Ö13: *'Hikâye Hüseyin'in ne kadar yardımsever olduğunu anlatıyor.'* (Yardımseverlik)

Ö15: *'İngiliz komutan Türklere cömert davranıp yemek gönderdi.'* (Cömertlik)

Ö8: *'Hüseyin'in davranışı sevgi dolu.'* (Sevgi)

Ö4: *'Saygı.'* (Saygı)

Ö15: *'Hüseyin dürüst davranıp komutana suyun zehirli olmadığını gösterdi.'* (Dürüstlük)

Ö4: *'Paylaşıcılık.'* (Paylaşma)

Ö15: *'Hüseyin adil davranıp çeşmede sırayı bozmaması.'* (Adalet)

1 öğrenci doğrudan azim olarak belirtmese de değer dikkatini çektiği anlaşılmaktadır.

Ö4: *'Pes etmemek.'*

4 öğrenci doğrudan vefa olarak belirtmese de değer dikkatini çektiği anlaşılmaktadır.

Ö19: *'Hüseyin su götürüyor onlar da Hüseyin'e yemek veriyor.'*

Ö3: *'Hüseyin su veriyor, sonra o da Hüseyin'e yemek veriyor.'*

Tablo 11. Öğrencilere Göre 'Yanlış Adres' Metninde Bulunan Değerler ve Olumsuz Unsurlar

Değerler	Öğrenci Sayısı
İyilik	10
Yardımseverlik	2
Alçak gönüllülük	1
Dürüstlük	1

Tablo 11 öğrencilere göre 'Yanlış Adres' metninde bulunan değerleri göstermektedir. Metin toplamda 15 öğrenciye okutulmuştur. Tabloya göre öğrenciler metinde sırasıyla iyilik, yardımseverlik, alçak gönüllülük, dürüstlük değerlerinin yer aldığı ifade etmişlerdir. 'Yanlış Adres' metninde yaptığımız içerik analizine göre saygı (5), işbirliği (1), sevgi (1), merhamet (1), özdenetim (1), dürüstlük (1) olmak üzere toplam 10 değer iletilmektedir.

Ö10: *'Sonra kargocu nasıl bilgisayarını kullanacağını öğretti.'* (İyilik)

Ö16: *'Yardımseverlik.'* (Yardımseverlik)

Ö8: *'Kızın annesi alçak gönüllü biri.'* (Alçak gönüllülük)

Ö8: *'Kız dürüst birisi.'* (Dürüstlük)

9 öğrenci doğrudan saygı olarak belirtmese de değer dikkatini çektiği anlaşılmaktadır.

Ö14: *'Kargocunun kibar davranması.'*

Ö19: *'Nazikçe ve kibarca konuşuyorlardı.'*

1 öğrenci doğrudan dürüstlük olarak belirtmese de değer dikkatini çektiği anlaşılmaktadır.

Ö5: ‘*Babasının bilgisayarın yanlışlıkla evine geldiğini görmesi ve geri götürmesi.*’

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

3. sınıf Sonuç Yayınları Türkçe ders kitabındaki metinlerin içeriğinin değerler açısından incelendiği bu çalışmada metinlerde en çok iletilen değerlerin sevgi, en az yer iletilen değerlerin sadakat ve alçak gönüllük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sevgi değerinin en çok iletilen değer olmasının ana nedeni, diğer değerlerin sevgi ile geliştirebileceğinin düşünülmesinden kaynaklanmaktadır (Türkmenoğlu vd., 2021). Saygı, işbirliği, azim, sorumluluk değerleri sıklıkla iletilirken; dürüstlük, fedakârlık, cömertlik, alçak gönüllük, sadakat değerleri nadiren iletilmiştir. Alanyazında benzer sonuçlara ulaşılan araştırmalar olduğu gibi, aksini tespit eden araştırmalar da bulunmaktadır.

Erdönmez (2019), ilkököl 4. sınıf Türkçe ders kitabı metinlerini değerler eğitimi bakımından incelediği çalışmasında en çok iletilen değerlerin çalışkanlık, en az iletilen değerlerin ise adalet olduğu sonucuna ulaşmıştır. Akdağ ve Bozgün (2022), ilkököl 4. sınıf Türkçe ders kitabı metinlerini değerler eğitimi bakımından inceledikleri çalışmada Türkçe ders kitabında en fazla iletilen değerlerin sorumluluk, en az iletilen değerlerin ise adalet olduğunu tespit etmişlerdir. Kaşkaya ve Duran (2017), ilkököl 1, 2, 3 ve 4. sınıf Türkçe ders kitabı okuma metinlerinde yer alan değerleri inceledikleri çalışmada ders kitaplarında en fazla aktarılan değerlerin geleneksel değerler olduğunu, en az aktarılan değerlerin ise bilimsel değerler olduğunu tespit etmişlerdir. Bu araştırma sonuçları sık iletilen değerlerin farklı sınıf seviyelerinde değişiklik arz ettiğini göstermektedir.

Susar Kırmızı (2014), ilkököl 4. sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinde yer alan değerleri incelediği çalışmada Türkçe ders kitabı metinlerinde en fazla iletilen değerlerin doğa sevgisi/doğal çevreye duyarlılık olduğunu tespit etmiştir. Bu sonuç en fazla iletilen değerlerin sevgi olduğunu göstermektedir ve mevcut araştırmamızı desteklemektedir.

Çopur ve Üredi (2020), yaptıkları çalışmada ilkököl 1- 4. sınıf Türkçe ders kitabındaki öyküleyici metinlerde en fazla doğa sevgisi/doğal çevreye duyarlılık, millet sevgisi, Atatürk sevgisi ve olumlu düşünme değerlerinin iletilendiğini tespit etmişlerdir. Bu sonuç en fazla iletilen değerlerin sevgi olduğunu göstermektedir ve araştırmamızı desteklemektedir.

Yılar (2016)’ın ilkököl 1, 2, 3 ve 4. sınıf Türkçe ders kitabı metinlerindeki değerleri, Dökme (2019)’nin ilkököl 1, 2, 3 ve 4. sınıf Türkçe ders kitabı öyküleyici metinlerindeki değerleri, Alıcı (2019)’nın ilkököl 2. sınıf Türkçe ders kitabı metinlerindeki değerleri, Soylu (2019)’nun ilkököl 1. sınıf Türkçe ders kitabı metinlerini değerler eğitimi bakımından incelediği çalışmalarında Türkçe ders kitabı metinlerinde en çok iletilen değerlerin sevgi olduğunu bulmuştur. Bu bakımdan araştırmalar ile mevcut araştırma birbirini desteklemektedir. Bir diğer çalışmada ise benzer olarak ilkököl 2 ve 3. sınıf Türkçe ve Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki metinlerin değerler açısından karşılaştırılması çalışmasında Türkçe ders kitaplarında en fazla iletilen değerlerin sevgi olduğu bulunmuştur (Türkmenoğlu vd., 2021). Bu sonuçlar ise farklı sınıf seviyelerinde de olsa ilkököl Türkçe ders kitabı metinlerinde en fazla sevgi değerinin iletilendiğini göstermektedir.

Metinlerde yer alan olumsuz unsurlar açısından araştırmamıza bakıldığında en fazla saygısızlık, en az güvenlik kurallarını ihlal ve paylaşımcı olmama olumsuz unsurların iletilendiği görülmektedir. Bununla birlikte kötülük, öfke, hilekârlık sıklıkla iletilirken; kibir, tembellik, sabırsızlık, hırsızlık olumsuz unsurları nadiren iletilmiştir. Alanyazın incelendiğinde olumsuz unsurların çocuk kitaplarında incelendiği

görülmektedir. Sönmez ve Yorulmaz (2022), göç temalı resimli çocuk kitaplarındaki değerleri inceledikleri araştırmalarında savaş, misafirperverliğe aykırılık, güvensizlik, ırkçılık gibi olumsuz unsurların kitaplarda sıklıkla iletildiği sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç araştırma sonuçlarımızla örtüşmemektedir. Bunun sebebinin incelenen kitabın ele aldığı konudan kaynaklandığı söylenebilir. Topçam ve Yorulmaz (2023), yaptıkları araştırmada en çok satılan çocuk kitabı metinlerinde en fazla iletilen olumsuz unsurun öfke, en az iletilen olumsuz unsur ise şiddet, intikam ve cimrilik olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç araştırma sonuçlarıyla kısmen örtüşmektedir. Mevcut araştırmada en çok iletilen olumsuz unsur saygısızlık iken öfke unsuru da sıklıkla iletilen olumsuz unsurlardandır.

Bazı metinlerde yer alan olumsuz unsurlar öğrenciler için olumsuz örnek oluşturmamaktadır, olumsuz unsur doğru davranış yapılarak düzeltilmektedir. Örneğin 1. Temada yer alan ‘İhlamur Ağacının Kokusu’ metninde karakter dedeye saygısızlık yaparak kapıyı kapatır ancak metnin devamında yaptığı davranışın yanlış olduğunu anlamaktadır. 2. Temada ‘Yeni Kırmızı Topum’ metninde çocuk yeni aldığı topu kirlenir, patlar endişesiyle arkadaşlarıyla topu paylaşmamakta ve oyun oynamamaktadır. Metnin devamında ise çocuk arkadaşlarıyla topunu paylaşır ve birlikte oyun oynarlar. Dolayısıyla bu metinler öğrencilere aslında olumsuz unsurları yansıtmamaktadır. Bazı metinlerde yer alan olumsuz unsurlar ise öğrenciler için olumsuz örnek oluşturmaktadır. Örneğin 5. Temada yer alan ‘Tavşan ile Kaplumbağa’ metninde kaplumbağa izin istemeden tavşanın konuşmasını bölmüş ve özür dilememiştir. 6. Temada yer alan ‘Sahildeki Yumurtalar’ metninde çakal ile sansar kaplumbağayı ters çevirmiş ve yaptıklarından pişmanlık duymayarak sahilden ayrılmışlardır. Bu davranışların öğrenciler için olumsuz örnek teşkil edebileceği söylenebilir. Korkmaz Karataş ve Yorulmaz (2021), Grimm Masallarını içerdiği değerler bakımından inceledikleri araştırmalarında olumsuz unsur sergileyen karakterlerin nadiren pişman oldukları sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç araştırmamızla kısmen örtüşmektedir.

Temalara göre değerler incelendiğinde en fazla değer 66 değerle ‘Milli Mücadele ve Atatürk’ temasında; en az değer 21 değerle ‘Milli Kültürümüz’ ile ‘Sağlık ve Spor’ temasında iletildiği görülmüştür. Türkçe ders kitabındaki metinlerde iletilen değerlerin temalara dağılımının eşit olmadığı görülmektedir. Bazı değerler bazı temalarda daha sık iletilirken bazı değerler daha az iletilmektedir. Hiçbir değer iletmediği metin ve tema bulunmamaktadır. Doğan ve Gülüşen (2011), 6 – 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki değerleri inceledikleri araştırmalarında metinlerin büyük bir kısmında değerlerin az da olsa aktarıldığı ancak dokuz metinde hiçbir değer aktarılmadığı sonucuna ulaşmıştır. Alan (2012), 6 – 8. sınıf Türkçe ders kitabı metinlerindeki dini ve ahlaki değerleri incelediği araştırmasında incelenen metinlerden otuz beş tanesinde hiçbir değer iletmediğini belirtmiştir. Son yıllarda yapılan araştırmalara baktığımızda ise Türkçe ders kitabı metinlerinde değerlere verilen önemin arttığı görülmektedir. Alıcı (2019)’ın yaptığı araştırmada hiçbir değer iletmediği metin ve temanın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Türkmenoğlu ve ark., (2021), yaptıkları araştırmada Türkçe ders kitabının değerler bakımından yeterli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Mevcut araştırmamızda da Türkçe ders kitabı değerler açısından yeterli görülmektedir.

MEB Türkçe Öğretim Programı’na göre (MEB, 2019) 2, 3, 6 ve 8. temalarında önerilen konuların arasında ahlaki değerler yer almadığı; 1 ve 4. temalarda önerilen konular arasındaki değerlerin tamamının iletmediği; 5 ve 7. temalarda önerilen konular arasındaki değerlerin tamamının iletildiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Alanyazın incelendiğinde MEB Türkçe Öğretim Programı’nda (MEB, 2019) temalara önerilen konulara göre değerlerin incelendiği araştırmaya rastlanmamıştır.

Öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda öğrencilerin bazı değerleri doğrudan fark ettikleri, bazı değerleri doğrudan fark edemeseler de değerlerin dikkatlerini çektiği, bazı değerleri ise fark edemedikleri görülmüştür. Örneğin ‘Sihirli Sözcükler’ metninde saygı ve vefa değerlerini doğrudan ifade etmeseler de öğrencilerin saygı ve nezaket değerini içeren cümlelere yer verdikleri görülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin saygı ve vefa değeri dikkatlerini çektiği söylenebilir. Bunun yanında sevgi değerinin nadiren fark edildiği sabır değerinin hiç fark edilmediği görülmektedir. ‘Yeni Kırmızı Topum’ metninde sabır, paylaşma değerlerinin birçok öğrenci tarafından fark edildiği ancak temizlik, sorumluluk değerlerinin nadiren fark edildiği görülmektedir. Öğrenciler bu metinde yer alan değerlerin tamamını bulmuşlardır. Paylaşımca olmama olumsuz unsurunun birçok öğrenci tarafından fark edildiği ancak öfke olumsuz unsurunun hiçbir öğrenci tarafından fark edilmediği görülmektedir. ‘Misafir’ metninde sabır, yardımseverlik değerlerinin ve saygısızlık olumsuz unsurunun birçok öğrenci tarafından fark edildiği öfke olumsuz unsurunun sevgi ve temizlik değerlerinin hiçbir öğrenci tarafından fark edilmediği görülmektedir. ‘Büyüyünce Ne Olsam’ metninde çalışkanlık, saygı, sevgi değerlerinin az sayıda öğrenci tarafından fark edildiği; işbirliği, adalet, dayanışma değerlerinin ise hiçbir öğrenci tarafından fark edilmediği görülmektedir. Metinde en çok geçen sorumluluk değerini birçok öğrenci doğrudan ifade edemese de öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun sorumluluk içeren cümleler kurdukları dolayısıyla sorumluluk değerini fark ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. ‘Tavşan ile Kaplumbağa’ metninde azim, cesaret değerleri ile tembellik, saygısızlık olumsuz unsurlarının çok az sayıda öğrenci tarafından fark edildiği; kibir olumsuz unsurunun ise hiç fark edilmediği görülmektedir. Öğrenciler saygısızlık, kibir olumsuz unsurlarını ve azim değerini doğrudan ifade edemeseler de bu değerlerle ilişkili cümleler kurmuşlardır. Dolayısıyla bu değerlerin öğrencilerin dikkatlerini çektiği söylenebilir. ‘Sahildeki Yumurtalar’ metninde yardımseverlik değerinin ve kötülük olumsuz unsurunun birçok öğrenci tarafından fark edildiği özdenetim, azim, merhamet, sorumluluk, alçak gönüllülük değerleri ile öfke, saygısızlık olumsuz unsurlarının hiçbir öğrenci tarafından fark edilmediği görülmektedir. Saygı, vefa değerlerinin ve hırsızlık olumsuz unsurunun az sayıda öğrencinin dikkatini çektiği görülmektedir. ‘Saka Eri Hüseyin’ metninde az sayıda öğrenci tarafından cömertlik, saygı, dürüstlük değerlerinin fark edildiği; merhamet, özdenetim, sabır, sorumluluk, cesaret, vatanseverlik değerlerinin hiçbir öğrenci tarafından fark edilmediği görülmektedir. Azim ve vefa değerlerini az sayıda öğrencinin doğrudan ifade edemese de dikkatlerini çektiği görülmektedir. ‘Yanlış Adres’ metninde yalnızca bir öğrenci tarafından dürüstlük değerinin fark edildiği görülmektedir. İşbirliği, sevgi, merhamet, özdenetim değerlerinin ise hiç fark edilmediği görülmektedir. Saygı değerini öğrencilerin çoğunluğu doğrudan ifade edemese de dikkatlerini çektikleri görülmektedir. Metinler genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin metinlerde ön planda olan değerleri doğrudan veya dolaylı olarak fark edebildikleri söylenebilir. Alanyazın incelendiğinde Türkçe ders kitabındaki metinlerde yer alan değerleri öğrencilerin nasıl algıladıkları ile ilgili bir araştırma mevcuttur. Özel (2015), yaptığı araştırmada 4. sınıf öğrencilerinin büyük çoğunluğunun metinlerde verilmek istenen değerleri doğru algıladıkları sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç araştırma sonuçlarımızla örtüşmektedir.

Metinlerin değerlerin iletilmesindeki önemi düşünüldüğünde Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde değerlerin dengeli bir şekilde düzenlenmesi önerilmektedir. Öğrencilerin değerleri kazanmasını sağlayacak şekilde Türkçe ders kitaplarında çeşitli etkinliklere yer verilmelidir. MEB Türkçe Öğretim Programı Tema ve konu önerilerinde yer alan değerlerin ilgili temalardaki metinlerde sıkça geçmesi önerilmektedir. Öğrencilerin bazı değerleri fark edemedikleri, bazı değerleri dolaylı olarak fark ettikleri düşünüldüğünde ilkökul düzeyinde değerler eğitimine yönelik etkinliklerin artırılması tavsiye edilmektedir. Bu araştırma

nitel bir çalışma olup katılımcı sayısı artırılarak nicel bir araştırma yapılabilir. Bu çalışmada 3. Sınıf Sonuç Yayınları Türkçe ders kitabı incelenmiştir. Farklı yayınevlerinin kitapları ve farklı sınıf düzeyindeki kitaplar içerdikleri değerler açısından incelenebilir. Türkçe ders kitaplarındaki değerler ile ilgili sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin yer aldığı araştırmalar yapılabilir.

Yazar Katkı Beyanı:

1. Mayide TATLISU: Literatür tarama, veri toplama, veri analizi ve yorumlama.

2. Bilal YORULMAZ: Danışmanlık, inceleme ve düzenleme.

5. KAYNAKÇA

- Abdullatif, H. B. (2022). *Yeşim Saygın Armutak'ın çocuk romanlarının kök ve alt değerler açısından incelenmesi* (Tez No. 762570) [Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Ağca, C., & Meydan, H. (2022). Yedinci sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ders kitabının kök değerlerin öğretimi açısından incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 94-116. <https://doi.org/10.34086/Rteusbe.1114158>.
- Akdağ, A., & Bozgün, K. (2022). İlkokul 4. sınıf Türkçe ders kitabındaki değerlerin incelenmesi. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (REFAD)*, 2(1), 47-59.
- Akpınar, A. (2015). *Yağmur dergisindeki hikâyelerde değerler eğitimi* (Tez No. 429874) [Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Akyol, Ş. (2010). *İlköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan sevgi temasının değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Tez No. 257355) [Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Alan, Y. (2012). *Türkçe ders kitaplarındaki okuma ve serbest okuma metinlerinin dini ve ahlaki değerler açısından incelenmesi* (Tez No. 326833) [Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Alıcı, F. (2019). *İlkokul 2. sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Tez No. 565535) [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Aral, D. (2008). *Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırladığı 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan değerler üzerine bir araştırma* (Tez No. 215650) [Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Aytekin, M. (2015). *Ortaokul Türkçe ders kitaplarının değer iletimi açısından incelenmesi* (Tez No. 418028) [Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Beşer Yıldırım, K. (2022). *6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin kök değerler açısından incelenmesi ve öğretmen görüşlerinin alınması* (Tez No. 739852) [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Bilgin, H. (2023). *Abbas Cılga'nın çocuk romanlarındaki değerler eğitimi üzerine bir araştırma* (Tez No. 795848) [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2022). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (33. Baskı). Pegem Akademi.
- Çağmlar, Z., & Aslan, İ. (2023). İlkokul 3 ve 4. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin vatanseverlik değerine ilişkin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (Teke) Dergisi*, 12(4), 1755-1774. <https://doi.org/10.7884/Teke.1287220>
- Çelik, M. (2023). *"Çocuk Sesi" dergisinin değerler eğitimi bağlamında incelenmesi* (Tez No. 822621) [Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Çiçekli Koç, G., Engin, G., & Genç, S. Z. (2020). Dördüncü sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan metinlerin değerler açısından incelenmesi. *International Journal of Innovative Approaches in Education* 4(4), 185-194 <https://doi.org/10.29329/ijiape.2020.318.4>

- Çopur, E., & Üredi, L. (2020). İlkokul Türkçe ders kitaplarındaki öyküleyici metinlerin değer analizi yaklaşımına göre değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (55), 145-167. <https://doi.org/10.21764/Maeuefd.575035>
- Derse, G. E. (2019). *6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin değerler eğitimi açısından incelenmesi ve öğretmen görüşleri bağlamında değerlendirilmesi* (Tez No. 577819) [Yüksek Lisans Tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Deveci, A. G. (2021). *Cahit Uçuk'un "Gümüş kanat" ve "Türk İkizleri" adlı çocuk romanlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Tez No. 702377) [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Doğan, B., & Gülüşen, A. (2011). Türkçe ders kitaplarındaki (6–8) metinlerin değerler bakımından incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 75-102.
- Dökme, K. (2019). *İlkokul Türkçe ders kitaplarındaki öyküleyici metinlerin değerler yönünden incelenmesi* (Tez No. 599079) [Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Eken, N. T., & Öksüz, H. İ. (2019). İlkokul (1-4) Türkçe ders kitaplarındaki hikâye edici metinlerin Türkçe dersi öğretim programındaki kök değerler bakımından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(2), 384-401. <https://doi.org/10.16916/Aded.543009>
- Erbaş, A. A. (2021). Sosyal Bilgiler öğretim programındaki değerlerin Sosyal Bilgiler ders kitaplarına yansımaları. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 11(1), 23-40. <https://doi.org/10.48146/odusobiad.779737>
- Erbaş, A. A., & Başkurt, İ. (2021). Hayat Bilgisi öğretim programındaki değerlerin Hayat Bilgisi ders kitaplarına yansımaları durumu. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 785-813. <https://doi.org/10.17556/Erziefd.841337>
- Erdönmez, A. (2019). *İlkokul 4. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin değerler eğitimi bakımından incelenmesi* (Tez No. 587143) [Yüksek Lisans Tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Gökdaş, F. H. (2023). *Ekrem Bektaş'ın çocuk romanlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Tez No. 811044) [Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Gözel, Ü. (2021). Birinci sınıf Hayat Bilgisi dersi okulumuzda hayat ünitesinde yer alan değerlerin incelenmesi. *Opus International Journal Of Society Researches*, 17(34), 1063-1094. <https://doi.org/10.26466/Opus.760991>
- Güzel Candan, D., & Ergen, G. (2014). 3. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarının temel evrensel değerleri içermesi bakımından incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1). <https://doi.org/10.12780/UUSB283>
- Hatay Uçar, F., & Çetinkaya, S. (2021). İlkokul Hayat Bilgisi ders kitaplarında değerler eğitimi. *Oltu Beşeri ve Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 275-291.
- Işık, İ. (2019). *Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki halk edebiyatı metinlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Tez No. 594684) [Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- İdi Tulumcu, F. (2015). *Güncel çocuk dergilerinde yer alan değerler* (Tez No. 413675) [Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- İstek, A. (2019). *Eğitim Hareketleri dergisinde değerler eğitimi* (Tez No. 604790) [Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Kan, Ç. (2010). Sosyal Bilgiler dersi ve değerler eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 40(187), 138-145.
- Karagöz, B. (2009). *Yapılandırmacı yaklaşıma göre ilköğretim 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki değerlerin incelenmesi (Muğla ili örneği)* (Tez No. 235315) [Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Kaşkaya, A., & Duran, T. (2017). İlkokul Türkçe ders kitaplarının değer aktarımı açısından incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 417-441. <https://doi.org/10.24315/Trkefd.303978>

- Kılıç, A. (2012). İlköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders programındaki değerlerin kazanımla ilişkisi ve öğrenci çalışma kitaplarında yer alma düzeyleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2(12), 1593-1612.
- Korkmaz Karataş, N., & Yorulmaz, B. (2021). Grimm Masallarının İçerdiği Değerler Açısından İncelenmesi. *Asya Studies – Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 5(18), 189 – 200.
- Korkusuz, E. (2020). *Eski harfli çocuk dergilerinden Çocuk Dünyası dergisinin değerler aktarımı açısından incelenmesi* (Tez No. 620281) [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Kumbasar, E. (2011). *Muzaffer İzgü'nün romanlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Tez No. 300398) [Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- MEB (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1,2,3,4,5, 6, 7, 8. sınıflar)*. MEB Yayınları.
- Özel, A. (2015). *İlkokul 4.sınıf öğrencilerinin Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerdeki değerler ile ilgili algılarının incelenmesi* (Tez No. 405459) [Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Özel, N. (2022). *İlkokul Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler ders kitaplarında 10 kök değer bağlamında değerler eğitiminin incelenmesi* (Tez No. 771060) [Yüksek Lisans Tezi, Amasya Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Öztürk, T., & Özkan, Z. S. (2018). Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki metin ve görsellerin değerler açısından incelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, - Journal of Qualitative Research in Education*, 6(1), 172-204. DOI: 10.14689/issn.2148-2624.1.6c1s8m
- Soylu, N. (2019). *İlkokul 1. Sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Tez No. 563577) [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Sönmez, M., & Yorulmaz, B. (2022). Göç Temalı Resimli Çocuk Kitaplarına Yönelik Bir Değer Analiz Çalışması. *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 6(22), 13-28.
- Sönmez, V., & Alacapınar, F. G. (2021). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (8. Baskı). Anı Yayıncılık.
- Susar Kırmızı, F. (2014). 4. Sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinde yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(27), 217-259.
- Şahbaz Dağlıoğlu, E. (2023). *İlkokul Türkçe 3. sınıf Türkçe ders kitabı*. Sonuç Yayınları.
- Şahin, N. (2015). *İlkokul 4. sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinin kültürel değerler açısından incelenmesi* (Tez No. 407546) [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Şara, P., Keyvanoğlu, A. A., & Tuna, M. (2017). 2009 ve 2015 yıllarında yayınlanan Hayat Bilgisi programındaki ortak değerlerin 1. sınıf ders kitaplarına yansımaları. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi* (10), 126-143.
- Şen, Ü. (2008). Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin iletmiş olduğu değerler açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research*, 1(5), 763-779.
- Şimşek, Ş. (2015). Kemalettin Tuğcu'nun romanlarında değerler eğitimi. *Uluslararası Beşeri Bilimler Ve Eğitim Dergisi*, 1(1), 79-104.
- Taçyıldız, G. (2022). *8. Sınıf Türkçe ders kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Tez No. 567588) [Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Taş, H. (2022). İlkokul 4.sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının evrensel değerler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (62), 455-475. <https://doi.org/10.21764/Maeuefd.1054065>
- Tekinşen, A. B. (2019). *TRT Çocuk dergisinde yer alan edebi metinlerin değerler eğitimi açısından incelenmesi (1-70)* (Tez No. 563283) [Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

- Topbaş, G. (2019). *6. sınıf Türkçe ders kitabının değerler açısından incelenmesi* (Tez No. 586483) [Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Topçam, A. B., & Yorulmaz, B. (2023). En çok satılan resimli çocuk kitapları: Hangi değerleri barındırıyorlar? *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi (MEDİAD)*, 6(1), s. 47-72.
- Türkmenoğlu, M., Akyol, P., & Çağınlar, Z. (2021). Türkçe ve Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki metinlerin değerler açısından karşılaştırılması. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 1(1), 20–33.
- Yaman Atalay, D. (2013). *2013 Öğretim yılı ilköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan sevgi ve duygular temalarının değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Tez No. 350880) [Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Yaman, H., Taflan, S., & Çolak, S. (2009). İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarında yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(18), 107-120.
- Yaşar, F. (2023). *Değerler eğitimi bağlamında Almıla Aydın'ın çocuk romanlarının analizi* (Tez No. 793720) [Yüksek Lisans Tezi, Siirt Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Yılar, R. (2016). İlettiği değerler açısından ilkokul Türkçe ders kitaplarındaki metinler üzerinde incelemeler. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 490-506.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, (112), 7-17.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (12. Baskı). Seçkin Yayıncılık.